

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка
НАПН України

Л.І.Прохоренко
Схвалено Вченою радою Інституту
(протокол № 10 від «15» грудня 2022 р.)

Спеціальність	016 спеціальна освіта
Освітня програма	Спеціальна педагогіка
Ступінь	Доктор філософії

Шифр дисципліни

ППІ

Назва дисципліни

Методологія та проектування наукового дослідження в спеціальній та інклюзивній освіті

Навчальний рік

2022-2023

Кількість кредитів
ЄКТС (годин)

3 кредити (90 годин)

Статус

Обов'язкова дисципліна

**Короткий опис
дисципліни**

Курс має на меті оволодіння методологією та методами наукового дослідження у галузі спеціальної та інклюзивної освіти, формування системи знань про критерії науковості та вимоги щодо організації дослідження, аналізу його результатів.

Ми розглянемо:

- методологію, методи наукового дослідження, формування системи знань про критерії науковості та вимоги щодо організації наукового дослідження;
- аналіз результатів наукового дослідження, основні етапи, форми та елементи організації наукової діяльності;
- пріоритетні напрями наукових досліджень у галузі освіти дітей/молоді з особливими освітніми потребами (спеціальна, інклюзивна);
- сучасні вимоги до організації освітнього процесу для дітей з ООП

(відповідність нормативно-правовому забезпеченню, інноваційним психолого-педагогічним підходам, перспективи розвитку спеціальної освіти);

- шляхи впровадження результатів наукового дослідження в практику роботи фахівців, критерії оцінка ефективності наукових досліджень.

Викладач **Литовченко Світлана Віталіївна**
Ярмола Наталія Анатоліївна

Контакти Email svetalitovchenko@ukr.net, nat.yar1978@gmail.com

Час для консультацій Понеділок та четвер, 14:00-15:00

Мета курсу

оволодіння методологією та методами наукового дослідження у галузі спеціальної та інклюзивної освіти, формування системи знань про критерії науковості та вимоги щодо організації дослідження, аналізу його результатів.

Завдання курсу

1. Оволодіти основними теоретичними засадами, методами та способами наукового пізнання, зокрема в спеціальній (спеціальній та інклюзивній) освіті з метою набуття відповідних компетентностей.
2. Створити необхідне підґрунтя, сформувати мотивацію для самостійного проведення фахових наукових досліджень.
3. Сформувати у аспірантів навички розвитку творчого потенціалу, активізації здібностей до наукової та науково-педагогічної діяльності.
4. Надати знання щодо нової сучасної парадигма розвитку спеціальної освіти в Україні та закордоном.

Загальні компетентності

- ЗК 1 Здатність проводити критичний аналіз, оцінку нових і складних ідей, переосмислювати наявне та створювати нове цілісне знання та/або професійну практику, розв'язувати значущі наукові та інші проблеми.
- ЗК 2 Здатність використовувати у професійній діяльності сучасні знання з різних наук, у тому числі міждисциплінарного характеру.
- ЗК 3 Здатність щодо розроблення та реалізація дослідницько-інноваційних проектів, включаючи проведення самостійних досліджень на професійному рівні.
- ЗК 4 Здатність знаходити, обробляти й аналізувати необхідну інформацію для вирішення проблем й прийняття рішень.
- ЗК 5 Здатність забезпечувати безперервний саморозвиток і самовдосконалення, відповідальність за розвиток інших.
- ЗК 6 Здатність слідувати етичним і правовим нормам у професійній діяльності, керуватися принципами соціальної відповідальності.
- ЗК 7 Здатність використовувати адекватні методи ефективної взаємодії з представниками різних груп (професійних, соціальних, культурних).
- ЗК 8 Здатність спілкуватися з рівними собі, науковою спільнотою та широкою громадськістю (в діалозі) в галузі своєї спеціалізації (в широких межах).

Спеціальні (фахові) компетентності

- СК 1 Здатність самостійно здійснювати науково-дослідну та науково-педагогічну діяльність у галузі спеціальної (спеціальної та інклюзивної)

освіти з використанням новітніх наукових теорій, методів та інноваційних технологій.

СК 2 Здатність адаптувати і узагальнювати результати сучасних досліджень в галузі спеціальної (спеціальної та інклюзивної) освіти для вирішення наукових і практичних проблем.

СК 3 Здатність проводити теоретичні й експериментальні дослідження, комбінувати та зв'язувати їх методи, інтерпретувати одержані результати з метою виявлення властивостей та характеристик досліджуваних об'єктів в галузі спеціальної (спеціальної та інклюзивної) освіти.

СК 4 Здатність проводити дослідження складних систем, їх системний та синергетичний аналіз, використовувати моделі та методи моделювання в наукових дослідженнях щодо освіти дітей з особливими освітніми потребами.

СК 5 Здатність планувати, організовувати роботу дослідницьких колективів, керувати проектами, включаючи власні дослідження, з метою отримання новітніх знань та переосмислення наявних спеціальна та інклюзивна освіта).

СК 6 Здатність у оформленні науково-технічної документації, написанні, впровадженні та оприлюдненні результатів наукових досліджень, у тому числі самостійних.

Програмні результати навчання

ПРН 1 Системні знання у спеціальній (спеціальної та інклюзивної) освіті та інших гуманітарних науках, включаючи оволодіння методами наукового дослідження при здійсненні професійної діяльності.

ПРН 2 Системні знання поглибленого рівня в галузі спеціальної (спеціальної та інклюзивної) освіти, зокрема знання сучасних досягнень та інноваційних рішень, в тому числі на стику різних галузей наук.

ПРН 3 Знання методик проведення теоретичних та експериментальних досліджень, основоположних принципів системного та синергетичного аналізу, розуміння моделей та методів моделювання в спеціальній (спеціальної та інклюзивної) освіті.

ПРН 4 Знання загальних засад функціонування сучасної науки, основ методології наукового дослідження, його принципів, структурних елементів, мети, завдання, об'єкту, предмету, способів оприлюднення та впровадження результатів.

ПРН 5 Знання організації і методик проведення наукових досліджень, практики здійснення наукової діяльності, управління інноваційними проектами.

ПРН 6 Знання комплексу соціогуманітарних дисциплін, норм наукової етики, законодавства у галузі інтелектуальної власності, відповідальності за професійні рішення, у тому числі у правовому, соціальному й екологічному контексті.

ПРН 7 Вміння орієнтуватися в наукових проблемах у сфері спеціальної (спеціальної та інклюзивної) освіти, знаходити оптимальні шляхи їх розв'язання.

ПРН 8 Вміння критично аналізувати, оцінювати і синтезувати нові складні ідеї, які заслуговують на рецензовану публікацію на національному або міжнародному рівні (галузь спеціальна та інклюзивна освіта).

ПРН 9 Вміння щодо переосмислення наявного теоретичного знання й професійних практик, здатності сприймати, розробляти, застосовувати і адаптувати основний процес дослідження з науковою повнотою і цілісністю.

ПРН 10 Вміння обирати теоретичні й експериментальні методи дослідження, відповідні методи системного і синергетичного аналізу, застосовувати моделі та методи моделювання та інноваційні підходи для розв'язання складних завдань і проблем в науково-дослідній та/або інноваційних сферах.

ПРН 11 Вміння ефективно взаємодіяти в професійному середовищі й соціумі в цілому, результативно, науково і професійно працювати над новими ідеями як індивідуально, так і як член творчої команди.

ПРН 12 Вміння формулювати свої професійні висновки, особисті результати і досягнення щодо освіти дітей та молоді з особливими освітніми потребами, та розумно їх обґрунтовувати для фахової та не фахової аудиторії.

Програма дисципліни	
Тема 1	Наука та наукове пізнання.
1.1	Наука як спосіб пізнання світу. Етапи становлення і розвитку науки. Основні наукові поняття.
1.2	Проблема, гіпотеза. Поняття наукової теорії. Стандартна модель наукової теорії. Уявлення про наукове пізнання. Критерії науковості знання: істинність, обґрунтованість, інтерсуб'єктивність.
1.3	Форми організації наукового знання: факт, положення, поняття, категорія, принцип, закон, теорія, ідея, гіпотеза, парадигма.
Тема 2	Наука і наукове дослідження.
2.1	Процес наукового дослідження: види, характеристики, рівні. Ознаки наукового дослідження.
2.2	Види досліджень: пошукові, фундаментальні та прикладні; емпіричні, теоретичні, виробничі. Операції з поняттями.
2.3	Сучасна система наукових знань. Поглиблення інтеграції суспільних, природничих і технічних наук. Дисциплінарні та міждисциплінарні дослідження.
Тема 3	Імперативи наукової діяльності.
3.1	Загальні поняття про наукову діяльність. Організація науково-дослідної діяльності в Україні.
3.2	Напрямки наукової діяльності. Норми наукової етики. Соціальна відповідальність вчених.
Тема 4	Науковий метод та основи методології досліджень.
4.1	Науковий метод. Предмет методології науки. Методологія наукового пізнання: поняття, класифікаційні рівні і основні принципи. Етапи науково-дослідної роботи.
4.2	Співвідношення мети і завдань дослідження. Основні елементи методології наукових досліджень. Загальна характеристика методів науки.
4.3	Класифікація методів наукового дослідження. Процес наукового дослідження. Методика дослідження. Результати дослідження.
Тема 5	Теоретичні методи досліджень.
4.1	Абстрагування та ідеалізація. Методи аналізу, класифікації і побудови теорій.
4.2	Теоретичні методи досліджень. Наукові закони, регулярність та випадковість.
4.3	Задачі теоретичного дослідження. Складові теоретичного дослідження.
Тема 6	Емпіричні методи дослідження та інструментарій обробки даних емпіричних досліджень.
4.1	Основні поняття теорії вимірювань. Спостереження як метод пізнання. Експеримент як особлива форма наукового пізнання.
4.2	Емпіричні методи дослідження.

4.3	Загальні та спеціальні методи наукового дослідження.
-----	--

Тема 7	Системний метод досліджень.
---------------	------------------------------------

4.1	Системний метод. Системний підхід і системний аналіз.
4.2	Самоорганізація систем и синергетика. Синергетичний аналіз складно організованих систем.
4.3	Методологія дослідження складних систем. Становлення системного метода досліджень.

Тема 8	Моделі та метод моделювання в наукових дослідженнях.
---------------	---

4.1	Подібність і моделювання в наукових дослідженнях. Поняття моделі.
4.2	Класифікація та види моделей. Організація та обробка результатів експерименту в критеріальній формі.

Тема 9	Структура та етапи наукового дослідження.
---------------	--

4.1	Етапи наукового дослідження: постановка проблеми, пошук та формулювання наукової теми, вироблення методології, збір та аналіз фактів, експеримент, висновки, апробація.
4.2	Наукова проблема як основа задуму дослідження. Актуальність проблеми та її обґрунтування.
4.3	Категоріальний апарат наукового дослідження. Понятійний апарат дослідження. Структурні елементи наукового дослідження.

Тема 10	Інформаційна база наукового дослідження.
----------------	---

4.1	Поняття, терміни та роль інформації в проведенні наукових досліджень. Види та галузі інформації. Пошук вторинної документальної інформації з теми дослідження, бібліографічні видання.
-----	--

Тема 11	Технологія роботи над змістом дисертації доктора філософії.
----------------	--

4.1	Організація написання та оформлення наукового дослідження.
4.2	Загальна характеристика, вибір теми дослідження, складання плану дисертації, послідовність виконання, підготовчий етап, робота з текстом, оформлення.
4.3	Основні вимоги до написання та оформлення дисертацій.

Тема 12	Технологія роботи над представленням результатів дисертації
----------------	--

доктора філософії.

4.1	Презентація, захист, апробація та впровадження результатів наукових досліджень. Сутність наукової публікації, її основні види, функції, кількість і обсяг. Наукова монографія, наукова стаття, тези наукової доповіді. Реферат.
4.2	Наукова стаття. Виступ, доповідь, інформаційне повідомлення на семінарах, наукових, науково-практичних конференціях, симпозіумах.
4.3	Захист дисертаційної роботи. Впровадження результатів закінчених наукових досліджень.

План					
Семестр, тиждень, заняття (дата)	Тема, план заняття	Аудиторні заняття		Самостійна робота	Год
		Форма	Год	Завдання	
Заняття 1	Тема 1. Наука та наукове пізнання. Наука як спосіб пізнання світу. Етапи становлення і розвитку науки. Основні наукові поняття. Функції науки. Класифікація наук. Проблема, гіпотеза.	Лекція, практичне заняття	3	1. Знати предмет методології наукового пізнання, її світоглядне значення та роль у самостійній науковій діяльності; 2. Знати сучасні концепції методології науки, методи наукового дослідження	4
Заняття 2	Тема 2. Наука і наукове дослідження. Процес наукового дослідження: види, характеристики, рівні. Ознаки наукового дослідження. Види досліджень: пошукові, фундаментальні та прикладні; емпіричні, теоретичні, виробничі. Операції з поняттями. Поняття наукової школи.	Лекція, практичне заняття	3	1. Знати традиційні та інноваційні технології організаційної діяльності в закладі освіти; 2. Знати особливості запровадження науково обґрунтованих нововведень в освітню сферу.	4
Заняття 3	Тема 3. Імперативи наукової діяльності. Загальні поняття про наукову діяльність. Організація науково-дослідної діяльності в Україні. Особливості індивідуальної наукової діяльності. Напрями наукової діяльності. Норми наукової етики. Пріоритетні напрями наукових досліджень у галузі освіти дітей/молоді з особливими освітніми потребами (спеціальна, інклюзивна); сучасні вимоги до організації освітнього процесу для дітей з ООП (відповідність нормативно-правовому забезпеченню, інноваційним психолого-педагогічним підходам, перспективи розвитку спеціальної освіти).	Лекція, практичне заняття	3	1. Використовувати комунікацію для задоволення потребисамовдосконалення, інтелектуального і культурногорозвитку, реалізації Самоосвітньої діяльності фахової спрямованості, відчувати потребу в систематичному підвищенні свого загальнокультурного і професійного рівня.	4
Заняття 4	Тема 4. Науковий метод та основи методології досліджень. Науковий метод. Предмет методології науки. Методологія наукового пізнання: поняття, класифікаційні рівні і основні принципи. Етапи науково-дослідної роботи. Співвідношення мети і завдань дослідження. Основні елементи методології наукових досліджень. Постановка теми дослідження, проблема, мета й задачі дослідження. Актуальність теми. Функції гіпотези. Наукова новизна. Практична значимість роботи, аналіз зацікавлених організацій та осіб. Загальна характеристика методів науки. Класифікація методів наукового дослідження. Теоретичне пізнання: поняття, роль і завдання.	Лекція, практичне заняття	3	1. Самостійно аналізувати, конструктивно висловлювати ставлення до наукових результатів, критично ставитися до думок і позицій інших	4

Заняття 5	<p>Емпіричне пізнання: поняття, роль і завдання. Загальнологічні методи досліджень. Процес наукового дослідження. Методика дослідження. Результати дослідження.</p> <p>Тема 5. Теоретичні методи досліджень. Принципи - інструменти пізнання. Абстрагування та ідеалізація. Методи аналізу, класифікації і побудови теорій. Теоретичні методи досліджень. Наукові закони, регулярність та випадковість. Задачі теоретичного дослідження. Складові теоретичного дослідження. Постановка задачі, Структурні компоненти рішення задачі. Стадії теоретичного дослідження.</p>	Лекція, практичне заняття 3	1.Критично оцінювати результати власної професійної діяльності, ініціювати і організувати систематичне навчання і самоосвіту	4
Заняття 6	<p>Тема 6. Емпіричні методи дослідження та інструментарій обробки даних емпіричних досліджень. Основні поняття теорії вимірювань. Спостереження як метод пізнання. Експеримент як особлива форма наукового пізнання. Емпіричні методи дослідження. Загальні та спеціальні методи наукового дослідження. Характеристика і функції методів дослідження. Методи експертного оцінювання. Інструментарій обробки даних емпіричних досліджень.</p>	Лекція, практичне заняття 3	1. Організувати пошуковунавчально-пізнавальну діяльність; використовувати педагогічні інновації у власній професійній діяльності; аналізувати сучаснітенденції нововведень в освітню сферу; чинники, що визначають успішність інноваційних процесів в дошкільній освіті.	4
Заняття 7	<p>Тема 7. Системний метод досліджень. Методологія дослідження складних систем Системний метод. Системний підхід і системний аналіз. Самоорганізація систем и синергетика. Синергетичний аналіз складно організованих систем. Методологія дослідження складних систем. Становлення системного метода досліджень. Специфіка системного метода та класифікація систем. Сучасні методи математичного опису складних систем (фазовий простір, теорія хаосу, аттрактори, фрактали).</p>	Лекція, практичне заняття 3	1.Знати моделювання в наукових дослідженнях. Поняття моделі. Класифікація та види моделей. Якість моделей та її оцінка. Адекватність моделей. Істина і моделі. Динаміка моделей. Метод моделювання. Комп'ютерне моделювання. Організація та обробка результатів експерименту в критеріальній формі	4
Заняття 8	<p>Тема 8. Моделі та метод моделювання в наукових дослідженнях. Подібність і моделювання в наукових дослідженнях. Поняття моделі. Класифікація та види моделей. Якість моделей та її оцінка. Адекватність моделей. Істина і моделі. Динаміка моделей. Метод моделювання. Комп'ютерне моделювання. Організація та обробка результатів</p>	Лекція, практичне заняття 3	1.Знати етапи наукового дослідження: постановка проблеми, пошук та формулювання наукової теми, вироблення методології, збір та аналіз фактів, експеримент, висновки, апробація. Наукова проблема як	4

	експерименту в критеріальній формі. Фізична подібність і моделювання. Аналогова подібність і моделювання. Математична цифрова подібність та моделювання: умови для створення моделі досліджуваного процесу; похибки і характеристики точності при моделюванні; рівняння регресії; похибки наближеного моделювання.			основа задуму дослідження. Актуальність проблеми та її обґрунтування.	
Заняття 9	Тема 9. Структура та етапи наукового дослідження. Етапи наукового дослідження: постановка проблеми, пошук та формулювання наукової теми, вироблення методології, збір та аналіз фактів, експеримент, висновки, апробація. Наукова проблема як основа задуму дослідження. Актуальність проблеми та її обґрунтування. Категоріальний апарат наукового дослідження. Понятійний апарат дослідження. Структурні елементи наукового дослідження. Формулювання мети, завдань, послідовність виконання. Об'єкт і предмет наукового дослідження. Визначення новизни дослідження. Апробація дослідження. Практична значущість дослідження. Формулювання висновків дослідження.	Лекція, практичне заняття	3	Знати . Поняття, терміни та роль інформації в проведенні наукових досліджень.	4
Заняття 10	Тема 10. Інформаційна база наукового дослідження. Поняття, терміни та роль інформації в проведенні наукових досліджень. Види та галузі інформації. Пошук вторинної документальної інформації з теми дослідження, бібліографічні видання. Отримання і аналіз первинної інформації. Інформація в інформаційно-пошукових системах бібліотек та установах науково-технічної інформації. Вторинна інформація. Процес збору та аналізу наукової інформації. Особливості інформаційного пошуку при проведенні наукового дослідження. Правила роботи з науковою літературою. Значення літературного огляду для визначення новизни наукового дослідження. Використання Інтернету для пошуку наукової інформації. Складання та оформлення бібліографії. Поняття про академічну доброчесність. Плагіат. Види плагіату. Попередження проявів академічної недоброчесності.	Лекція, практичне заняття	3	Вміти складати та оформлювати бібліографію. Мати поняття про академічну доброчесність, плагіат, види плагіату.	4
Заняття 11	Тема 11. Технологія роботи над змістом дисертації доктора філософії. Організація написання та оформлення наукового дослідження. Загальна характеристика, вибір теми дослідження, складання плану дисертації, послідовність виконання, підготовчий етап, робота з текстом,	Лекція, практичне заняття	3	Знати Основні вимоги до написання та оформлення дисертацій. Етапи процесу наукового дослідження та оформлення дисертаційної роботи. Форми подання результатів дослідження.	5

Заняття 12	<p>оформлення. Основні вимоги до написання та оформлення дисертацій. Етапи процесу наукового дослідження та оформлення дисертаційної роботи. Форми подання результатів дослідження. Вимоги до оформлення результатів наукового дослідження. Оформлення ілюстрацій. Оформлення таблиць. Оформлення формул. Оформлення додатків.</p> <p>Тема 12. Технологія роботи над представленням результатів дисертації доктора філософії. Презентація, захист, апробація та впровадження результатів наукових досліджень. Сутність наукової публікації, її основні види, функції, кількість і обсяг. Наукова монографія, наукова стаття, тези наукової доповіді. Реферат. Наукова стаття. Виступ, доповідь, інформаційне повідомлення на семінарах, наукових, науково-практичних конференціях, симпозіумах. Визначення обсягу наукових праць. Підготовка до захисту дисертації, розробка презентації наукового дослідження. Зміст та структура доповіді. Повідомлення про основні результати наукового дослідження. Характерні недоліки при виконанні кандидатської дисертації. Захист дисертаційної роботи. Впровадження результатів закінчених наукових досліджень. Ефективність результатів наукових досліджень: критерії, розрахунок.</p>	Лекція, практичне заняття	3	<p>Вимоги до оформлення результатів наукового дослідження. Оформлення ілюстрацій. Оформлення таблиць. Оформлення формул. Оформлення додатків.</p> <p>Вміти розрізняти наукову монографію, наукову статтю, тези наукової доповіді, реферат. Вміти готувати презентацію наукового дослідження та доповідь.</p>	5
------------	--	---------------------------	---	--	---

Разом годин – 60

Індивідуальні завдання та підсумковий контроль	
Завдання	Особливості виконання та вимоги
Участь у міжнародних, всеукраїнських та/або інших заходах та/або конкурсах (за тематикою навчальної дисципліни)	5-10 балів в залежності від місця, яке зайняв Порушення термінів виконання тестування (експрес-опитування) -5 балів
Виступ на занятті з ініціативною доповіддю на обрану творчу тему за програмою дисципліни	5 балів Порушення термінів виконання індивідуальної практичної роботи -2 бали
Підсумковий контроль (тест)	Тест з 30 запитань

Оцінювання навчальних досягнень	
Вид роботи	%
Відвідування аудиторних занять	20
Відповіді на запитання під час аудиторних занять	10
Індивідуальне завдання 1	10
Індивідуальне завдання 2	10
Підсумковий контроль (тест)	30
Всього	100

Шкали оцінювання			
Бальна	ECTS	Національна	Заліків
90-100	A	Відмінно	Зараховано
80-89	B	Добре	
70-79	C		
66-69	D	Задовільно	Не зараховано - з можливістю повторного виконання завдань
60-65	E		
35-59	FX	Незадовільно - з можливістю повторного виконання завдань	Не зараховано - з можливістю повторного виконання завдань
0-34	F	Незадовільно - з повторним вивченням дисципліни	Не зараховано - з повторним вивченням дисципліни

Додаткові бали	
Вид роботи та вимоги	Бал за стобальною шкалою
Стаття у фаховому виданні	20
Теза	10

Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Основні питання:

- Наука як спосіб пізнання світу.
- Етапи становлення і розвитку науки.
- Основні наукові поняття. Функції та класифікація науки.
- Проблема та гіпотеза. Поняття наукової теорії.
- Стандартна модель наукової теорії.
- Уявлення про наукове пізнання. Критерії науковості знання.
- Принцип достатньої підстави.
- Форми організації наукового знання.
- Процес наукового дослідження: види, характеристики, рівні.
- Ознаки наукового дослідження.
- Види досліджень: пошукові, фундаментальні та прикладні, емпіричні, теоретичні.
- Сучасна система наукових знань.
- Поглиблення інтеграції суспільних, природничих і технічних наук.
- Дисциплінарні та міждисциплінарні дослідження.
- Загальні поняття про наукову діяльність.
- Організація науково-дослідної діяльності в Україні.
- Особливості індивідуальної наукової діяльності.
- Напрямки наукової діяльності.
- Норми наукової етики.
- Система атестації наукових кадрів.
- Соціальна відповідальність вчених.
- Розвиток мережі закладів, що здійснюють підготовку наукових кадрів.
- Науковий метод. Предмет методології науки.
- Методологія наукового пізнання: поняття, класифікаційні рівні і основні принципи.
- Етапи науково-дослідної роботи.
- Співвідношення мети і завдань дослідження.
- Основні елементи методології наукових досліджень.
- Загальна характеристика методів науки.
- Класифікація методів наукового дослідження.
- Процес наукового дослідження.
- Методика дослідження. Результати дослідження.
- Принципи - інструменти пізнання. Абстрагування та ідеалізація.
- Методи аналізу, класифікації і побудови теорій.
- Теоретичні методи досліджень.
- Задачі теоретичного дослідження.
- Складові теоретичного дослідження.
- Основні поняття теорії вимірювань.
- Спостереження як метод пізнання.
- Експеримент як особлива форма наукового пізнання.
- Емпіричні методи дослідження.
- Загальні та спеціальні методи наукового дослідження.
- Етапи наукового дослідження.
- Наукова проблема як основа задуму дослідження.
- Актуальність проблеми та її обґрунтування.
- Категоріальний та понятійний апарат наукового дослідження.

- Структурні елементи наукового дослідження.
- Поняття, терміни та роль інформації в проведенні наукових досліджень.
- Особливості інформаційного пошуку при проведенні наукового дослідження.
- Правила роботи з науковою літературою.
- Поняття про академічну доброчесність.
- Загальна характеристика, вибір теми дослідження.
- Складання плану дисертації, послідовність її виконання.
- Основні вимоги до написання та оформлення дисертацій.
- Сутність наукової публікації, її основні види, функції, кількість і обсяг.
- Наукова монографія, наукова стаття, тези наукової доповіді, реферат.
- Виступ, доповідь, інформаційне повідомлення на публічних заходах.
- Захист дисертаційної роботи та впровадження результатів закінчених наукових досліджень.

Основна (обов'язкова) література

1. Методологія наукових досліджень. Підручник / Данильян О., Дзьобань О. Х.: Право. 2019. 368 с.
2. Хрестоматія з історії та філософії науки / Галіченко М.В., Поліщук І.Є. Херсон, 2018.
3. Методологія наукових досліджень. Підручник / Стеченко Д.М., Чмир О.С. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Знання, 2007. 317 с.
4. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. / І. С. Добронравова, О. В. Руденко, Л. І. Сидоренко та ін. ; за ред. І. С. Добронравової (ч. 1), О. В. Руденко (ч. 2). К. : ВПЦ "Київський університет", 2018. 607 с.
5. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посібник / О.І. Гуроров; Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва Х.: ХНАУ, 2017. 272 с.
6. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. / В. І. Зацерковний, І. В. Тішаєв, В. К. Демидов. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 236 с.
7. Організація та методологія наукових досліджень : навч. посіб. / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань. Харків : Право, 2017. 448 с.
8. Методика та організація наукових досліджень : Навч. посіб. / С. Е. Важинський, Т. І. Щербак. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 260 с.
9. Методологія наукових досліджень : навч. посібник / В. Є. Юринець. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2011. 178 с.
10. Основи методології та організації наукових досліджень: Навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнктів / за ред. А.Є. Конверського. К.: Центр учбової літератури, 2010. 352 с.

Додаткова література та інші джерела інформації

Інформаційні ресурси

Електронна бібліотека НАПН України. <https://lib.iitta.gov.ua/561/>

Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського НАПН України. <http://www.dnpb.gov.ua/>

Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України. <http://ispukr.org.ua/>

Особлива дитина: навчання та виховання. http://ojs.csnukr.in.ua/index.php/Exceptional_child.

Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови. https://spp.org.ua/index.php/26_02_2020.

Міністерство освіти і науки України <http://www.mon.gov.ua/>

Робоча програма навчальної дисципліни

ППП Методологія та проектування наукового дослідження в спеціальній педагогіці

Міністерство соціальної політики України <http://www.mlsp.gov.ua/>

Міністерство охорони здоров'я України <http://www.moz.gov.ua/>

Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. <http://www.nbuv.gov.ua/>

Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи.

<http://www.psyua.com.ua>

Український соціологічний журнал. <http://www.sau.kiev.ua/magazine.html>

Методи навчання

В рамках дисципліни заплановано наступні методи:

- загальні;
- емпіричні.

Теми дисципліни взаємозв'язані, матеріал вивчається в логічній послідовності. На лекціях розкриваються найбільш суттєві теоретичні питання, які дозволяють забезпечити аспірантам можливість глибокого самостійного вивчення всього програмного матеріалу. Теми та порядок самостійної роботи сформовано в логічній послідовності і повністю узгоджуються з метою дисципліни та здійснюються з використанням рекомендованої літератури.

Інструменти, обладнання та програмне забезпечення

Всі заняття проводяться в аудиторіях, які обладнані мультимедійними комплексами (проектор, SMART-дошка, комп'ютер).

Для роботи з науковою літературою надається доступ до міжнародних наукометричних баз Scopus Elsevier та Web of Science, електронної бібліотеки НАПН України.

Інформаційні ресурси

Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України.

Режим доступу: <http://ispukr.org.ua/>, <http://lib.iitta.gov.ua/view/divisions/ins=5Fspe=5Fped/>;

[Відділ освіти дітей з порушеннями слуху](http://lib.iitta.gov.ua/cgi/stats/report/themes/0118U003346/)

<http://lib.iitta.gov.ua/cgi/stats/report/themes/0118U003346/> (2018-2019), [Лабораторія](http://lib.iitta.gov.ua/cgi/stats/report/themes/0115U000202/)

[сурдопедагогіки](http://lib.iitta.gov.ua/cgi/stats/report/themes/0115U000202/) <http://lib.iitta.gov.ua/cgi/stats/report/themes/0115U000202/> (2015-2017).

Особлива дитина: навчання та виховання. *Режим доступу:*

http://ojs.csnukr.in.ua/index.php/Exceptional_child.

Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови. *Режим доступу:*

https://spp.org.ua/index.php/26_02_2020.

Український соціологічний журнал. *Режим доступу:*

<http://www.sau.kiev.ua/magazine.html>

Бібліотеки

Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. *Режим доступу:*

<http://www.nbuv.gov.ua/>

Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського НАПН України. *Режим доступу:*

<http://www.dnpb.gov.ua/>

Електронна бібліотека НАПН України. *Режим доступу:* <https://lib.iitta.gov.ua/561/>

Наукові та громадські установи

Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи.

Режим доступу: <http://www.psyua.com.ua>.

Інститут проблем виховання НАПН України. *Режим доступу:* <http://ipv.org.ua/>.

Інститут соціології НАН України. *Режим доступу:*

http://www.isoc.com.ua/institute/about_inst_lite.php.

Інститут демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи Національної академії наук України. *Режим доступу:* <http://www.idss.org.ua/>

Соціологічна асоціація України. *Режим доступу:* <http://www.sau.kiev.ua/>

Соціальні служби

Психологічна служба системи освіти України. Режим доступу: <http://psyua.com.ua/>

Психологічна служба системи освіти України / Законодавство. Режим доступу:
<http://psyua.com.ua/page/zakon.php>

Державна соціальна служба для сім'ї, дітей та молоді. Режим доступу:
<http://vsirivni.com.ua/facilities/derzhavna-sots-alna-sluzhba-dlya-s-m-d-tei-ta-molod>

Київський міський центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді. Режим доступу:
<http://www.ssm.kiev.ua/>.

Корисні посилання щодо нормативної бази

Міністерство освіти і науки України. Офіційний веб-сайт: <http://www.mon.gov.ua/>.

Міністерство соціальної політики України. Офіційний веб-сайт:
<http://www.mlsp.gov.ua/>.

Міністерство юстиції України Офіційний. веб-сайт: <http://www.minjust.gov.ua/>.

Міністерство охорони здоров'я України. Офіційний веб-сайт: <http://www.moz.gov.ua/>.

Основні публікації з тематики дисципліни

Статті у виданнях, що внесені до Переліку наукових фахових видань України (група Б)
Литовченко С., Литовченко В. Фактори навколишнього середовища в рамках соціальної моделі розуміння особливих потреб. Особлива дитина: навчання і виховання. 2022 № 4(108). С. 27-39.

<https://doi.org/10.33189/ectu.v108i4.120>

http://ojs.csnukr.in.ua/index.php/Exceptional_child/article/view/120

Литовченко С. Дошкільна освіта дітей з порушеннями слуху: сучасні моделі та перспективи розвитку. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2021. № 1 (105). С. 87-99.

http://nbuv.gov.ua/UJRN/pednauk_2021_1_43

[DOI 10.24139/2312-5993/2021.01/445-458](https://doi.org/10.24139/2312-5993/2021.01/445-458)

Литовченко С. Система автоматизації роботи інклюзивно-ресурсних центрів: контент щодо особливих освітніх потреб. *Вісник післядипломної освіти*. 2020. Вип. 13 (42). С. 123-140.

http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/visnyk_PO/13_43_2020/Bulletin_13_42_Pedagogika_Lytovchenko.pdf

[https://doi.org/10.32405/2218-7650-2020-13\(42\)-123-139](https://doi.org/10.32405/2218-7650-2020-13(42)-123-139)

Литовченко С. Дистанційне навчання дітей з порушеннями слуху: рекомендації учасникам команди супроводу. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2020. № 3-4 (97-98). С. 301-311.

https://www.researchgate.net/publication/346211016_DISTANCIJNE_NAVCANNA_DITEJ_IZ_PORUSENNAMI_SLUHU_REKOMENDACII_UCASNIKAM_KOMANDI_SUPROVODU

[DOI:10.24139/2312-5993/2020.03-04/301-311](https://doi.org/10.24139/2312-5993/2020.03-04/301-311)

Литовченко С. Перспективи розвитку спеціального закладу освіти (за матеріалами обговорення із педагогами). *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. 2020. Вип. 4. С. 136-143.

<http://international-relations.knukim.edu.ua/index.php/2307-4906/article/view/224183>

<https://doi.org/10.31499/2307-4906.4.2020.224183>

Литовченко С. Діяльність ІРЦ у системі підтримки дітей з особливими освітніми потребами актуальні питання. *Особлива дитина : навчання і виховання*. 2019. №4 (93). С. 30-36.

http://ojs.csnukr.in.ua/index.php/Exceptional_child/article/view/38

<https://doi.org/10.33189/ectu.v4i93.38>

Литовченко С. Ключові аспекти узагальнення результатів оцінювання та підготовки

висновку Інклюзивно-ресурсного центру. *Освіта осіб з особливими потребами : шляхи розбудови*. 2019. № 15. С. 201-211.

<https://spp.org.ua/index.php/journal/article/view/22>

Ярмола Н. А. та ін. Навчально-методичний посібник «Сучасні технології психолого-педагогічного супроводу дітей з порушеннями інтелектуального розвитку» / авт.: О. В. Чеботарьова, Г. О. Блеч, І. В. Гладченко, С. В. Трикоз, Н. А. Ярмола та ін.: За наук. ред. О.В. Чеботарьової – К., ІСП НАПН України, 2018. – 174 с.

Ярмола Н. А. та ін. Методичні рекомендації для інклюзивно-ресурсних центрів щодо визначення категорій (типології) освітніх труднощів у осіб з ООП та рівнів підтримки в освітньому процесі

<https://lib.iitta.gov.ua/730995/>

Ярмола, Н. А. (orcid.org/0000-0001-9374-5543) (2018) *Individual education treatment of children with intellectual disabilities development: practical steps* Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови (14). pp. 195-200. ISSN 2313 – 4011

Ярмола, Н. А. (orcid.org/0000-0001-9374-5543) (2020) *Formation of social competence of children with intellectual disabilities* Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови (16). pp. 392-408. ISSN 2313-4011

Монографія

1. Литовченко С. *Діти з порушеннями слуху раннього та дошкільного віку : навчання та супровід* : Монографія. К. : ФОРМ Симошенко О. І., 2020. 356 с.

Статті у виданнях, проіндексованих у базах даних Scopus та/або Web of Science Core Collection

Тороп К., Ярмола Н., Литовченко С., Трикоз С., Шевченко В., Круглик О. Інноваційні підходи до соціалізації дітей з особливими освітніми потребами (порушення інтелектуального розвитку). Kristina Torop, Nataliia Yarmola, Svitloana Lytovchenko, Snizhana Trykoz, Volodymyr Shevchenko, Oksana Kruhlyk. The innovative development of socialization of children with special education needs on the intellectual disability example. *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research*. 2021. [11/02-XXIV](https://doi.org/10.1108/ADALTA-11-02-2021-0011) (VOL. 11, ISSUE 2, SPECIAL ISSUE XXIV). P. 93-97

<http://www.magnanimitas.cz/11-02-xxiv>

<http://www.magnanimitas.cz/ADALTA/110224/PDF/110224.pdf>

ISSN 1804-7890, ISSN 2464-6733 (ONLINE)

Міжнародні видання

Litovchenko S. Theoretical and normative bases of realization of early intervention to children with hearing impairments. *KELM (Knowledge, Education, Law, Management)*. 2020. № 7 (35). Vol. 2. P. 3-8. <http://kelmczasopisma.com/viewpdf/3053>

<https://doi.org/10.51647/kelm.2020.7.2.1>

Litovchenko S. Support of early and preschool children with hearing impairments in the context of educational changes in Ukraine. *German International Journal of Modern Science*. 2021. № 6. Vol. 3. P. 19-23.

<https://ru.calameo.com/read/0063821518cb83d14037a>

<https://doi.org/10.24412/2701-8369-2021-6-3-19-23>

Steblyuk, S., Bondarenko, Y., Torop, K., Yarmola, N., Kuzava, I., & Shulzhenko, D. (2021). Formation of Communication Skills in Junior Schoolchildren with Intellectual Disabilities in the Conditions of Inclusive Education. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*, 12(4), 329-345. <https://doi.org/10.18662/brain/12.4/253>

Prokhorenko, L., Popovych, I., Sokolova, H., Yarmola, N., & Forostian, O. (2021). Research on

reflective-evaluative competence in pupils with intellectual disabilities. *Amazonia Investiga*, 10(46), 138-151.

<https://doi.org/10.34069/AI/2021.46.10.13>

Статті у наукових фахових виданнях України, які включені у міжнародні наукометричні бази

Литовченко С. Про результати дослідження «Теоретико-методичні засади навчання дітей з порушеннями слуху в умовах модернізації освіти», що виконувалося в Інституті спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України впродовж 2018-2020 років: Наукова доповідь на засіданні Президії НАПН України 17 лютого 2022 р. Вісник Національної академії педагогічних наук України. 2022, № 4(1).

<https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4135>

<https://visnyk.naps.gov.ua/index.php/journal/issue/view/9> <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/730994>

Литовченко С. Розвиток мережі закладів дошкільної освіти для дітей з порушеннями слуху. Особлива дитина: навчання і виховання. 2022. № 1(105), С. 8-18.

<https://doi.org/10.33189/ectu.v1i105.93>

http://ojs.csnukr.in.ua/index.php/Exceptional_child/article/view/93 <http://lib.iitta.gov.ua/730166/>

Литовченко С. Методи дослідження проблем освіти осіб з порушеннями слуху (з досвіду підготовки докторів філософії зі спеціальної освіти). Особлива дитина: навчання і виховання. 2022. № 3(107), С. 19-31. <https://doi.org/10.33189/ectu.v107i3.111>

http://ojs.csnukr.in.ua/index.php/Exceptional_child/article/view/111 <http://lib.iitta.gov.ua/732240/>

Прохоренко, Л.І. (orcid.org/000-0001-5037-0550) and Ярмола, Н. А. (orcid.org/0000-0001-9374-5543) (2021) *Children with special educational needs — equals among equal* Вісник НАПН України, 2 (3). ISSN 2707-305X

Зворотній зв'язок

Литовченко Світлана Віталіївна, доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник завідувач відділу освіти дітей з порушеннями слуху Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України

Моб. тел. 0976841310 (viber, telegram)

svetalitovchenko@ukr.net

orcid.org/0000-0003-0001-4667

<https://scholar.google.com.ua/citations?user=sgbh2NsAAAAJ&hl=ru>

<https://lib.iitta.gov.ua/view/creators/==041B==0438==0442==043E==0432==0447==0435==043D==043A==043E=3A==0421=2E==0412=2E=3A=3A.html>

<https://www.facebook.com/groups/268693925325131>

<https://www.facebook.com/groups/582996862527784>

Ярмола Наталія Анатоліївна, кандидат педагогічних наук, старший дослідник, завідувач відділу інклюзивного навчання Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України

Моб. тел. 0677628838 (viber, telegram)

orcid.org/0000-0001-9374-5543

Затверджено

Протокол № **6** від **12** / **серпня** / 2021 р.

Укладачі Ярмола Н.А., Литовченко С.В.

Завідувачі відділів Ярмола Н.А., Литовченко С.В.